

Araştırma Makalesi

**SPORCULARIN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE LİDERLİK
ÖZELLİKLERİNİN ANALİZİ**

**AN ANALYSIS OF ATHLETES' LEADERSHIP CHARACTERISTICS TO SOME
VARIABLES**

Ahmet Gökhan YAZICI

Atatürk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Erzurum, Türkiye, e-posta:
agokhan.yazici@atauni.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-7069-304X

M. Çağatay ENGİN

Atatürk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Erzurum, Türkiye, e-posta:
cagatay.engin@atauni.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-9302-9587

Kübra ÖZDEMİR

Atatürk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Erzurum, Türkiye, e-posta:
kubra.ozdemir@atauni.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-1576-2131

Başvuru Tarihi: 04.06.2020

Yayına Kabul Tarihi: 22.06.2020

Doi: 10.33418/ataunikkefd.747190

Online Yayın Tarihi: 30.06.2020

Atf/Citation: Yazıcı, A.G, Engin, M.Ç. ve Özdemir, K. (2020). Sporcuların bazı değişkenlere göre liderlik özelliklerinin analizi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 26-37.

Öz

Etkili liderlik anlayışı sosyal yaşamın her alanında etkili olmakla beraber, daha çok sağlık mesleği açısından anlamlı olacağı kabul edilmektedir. Bu araştırmanın amacı sporcuların bazı değişkenlere göre liderlik özelliklerinin incelenmesidir. Çalışmanın evreni beden ve spor eğitimi alan/almış sporculardır. Örneklem grubu ise Atatürk Üniversitesi K.K. Eğitim Fakültesi Beden ve Spor Eğitimi Bölümü ve sporla uğraşan lise mezunu veya lise öğrencileri arasında belirlenen sporculardır. Çalışma 25 lise ve 42 lisans öğrencisi olmak üzere toplam 67 sporcu üzerinde yapılmıştır. Yapılan çalışmada; sağlak ve solaklık, cinsiyet, sınıf düzeyi, doğum yeri, spor yapma durumu ve spor branşı değişkenlerine göre sporcuların liderlik anlayışları arasında farklılığın olup olmadığına bakılmıştır. Veri analizi için " $k^2(x^2)$ " analiz yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak liderlik anlayışları arasında anlamlı bir ilişki ve farklılık olmadığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, Liderlik Özellikleri, Liderlik Tutum ve Davranışları.

AN ANALYSIS OF ATHLETES' LEADERSHIP CHARACTERISTICS TO SOME VARIABLES

Abstract

It is accepted that effective leadership understanding/perception may be meaningful for health profession. The aim of this research is to examine the leadership characteristics of athletes according to some variables. The population of the study is athletes who have received / received physical and sports training. The sample is athletes selected from Kazım Karabekir Faculty of Education, Department of Physical and Sports Education, and high school graduates or high school students engaged in sports; the study was conducted with 67 athletes, 25 high school and 42 undergraduate students. In this study, it was tried to find out if there was a meaningful difference

YAZICI, A.G., Engin, M.Ç., Özdemir, K. (2020). Sporcuların bazı değişkenlere göre liderlik özelliklerinin analizi, 26-37.

among the participants' leadership understandings according to the defined variables of handedness, gender, place of birth, age, education level, hand preference, branch and the sporting aim. The data were analyzed by using "k² (x²)" analyzing method. As a result, it was found that there was not a significant relation and difference among their leadership understandings.

Key Words: Leadership, Leadership Features, Leadership Attitude and Behaviors.

GİRİŞ

Liderlik, hükmetmek değil, insanları ortak bir hedef doğrultusunda birlikte çalışmaya ikna edebilme sanatı olarak açıklanmaktadır (Goleman, 1999). Liderlik demek, çok hızlı bir şekilde değişen dünyada hep yeni ve kompleks şeyler yapmak için insanlarla ve organizasyonlarla birlikte çalışmaktır. Hepimiz insan olarak sürdürülebilir ve daha esnek şeylere ihtiyaç duyarız. Liderlik insanları karşı karşıya kaldıkları sorunlarını çözmek için akılcı yaklaşımlarla cesaretlendiren davranış biçimini sergilemektir. Liderlik hep otoriteye bağımlılık değildir. İnsanların en zor problemlerinin üstesinden gelmeleri için onları harekete geçirebilmektir. Liderlik hepimizin içinde saklı olarak vardır. Önemli olan işte o enerjiyi açığa çıkarmak ve en zor görünen işlerin üstesinden gelmektir. Liderliğin anahtarı, yapacağınızı iyi analiz etmek ve gözden geçirmek, neden yaptığınızı anlamak ve anlatmak olarak düşünülebilir. Uygun zamanı seçmek, nasıl olduğunuzu, kim olduğunuzu ve ne yaptığınızı biliyor ve inanıyorsanız, liderlik yoluna girmişsiniz demektir. Sınırları ortadan kaldırmak liderliğe giden yolu açmaktır. Esasında sınırlar insanların ne yapabileceklerini ve ne yapamayacaklarının belirlenmiş olmasıdır. Birçok şirket önce çalışanlarını güçlendirir ve sonra onları takip etmeleri gereken süreçlerle ve kurullarla baş başa bırakır. Antrenörlük yeni liderleri yetiştirmek için anahtar olabilir. Bazı insanlar sahip oldukları bilgi, imkân ve fırsatları paylaşmaktan çok korkar. İçerisinde yaşadığımız dünyada artık internet ağlarıyla bilgi paylaşımı ön plandadır. Aydınlatmak için yanan liderler bilirler ki, en iyi insanlarla çalışmak, en iyi sonuçları almak demektir. Koçluk sistemi en iyi takımı kurmak için tek çıkış noktası olabilir (Gordon, 2007).

Dağıtılmış, paylaşılmış liderlik; bireylerin içsel olarak yaşadığı bir süreçtense ortaklaşa gerçekleştirilen eylemler ve etkileşimler olarak tanımlanmıştır (Weick and Roberts, 1993). Liderlik kendisine tutunanlarla beraber hakka tutunarak ayağa kalkmak ve ayağa kaldırmaktır. Özet olarak liderlik yaratıcılıktır. Doğru ve kirli bilgi akışını engelleyebilen geri beslenme liderliğin en önemli yapı taşlarındandır. Buradaki geri beslenme bir sonraki adımın nasıl, nerede ve kimlerle atılacağına kanıtı olabilir (Gordon, 2007).

Büyük uzman ve liderlik ustalarının dünyaya (sorunlara) meydan okuyan performanslarının arka planında; kendilerine cevaplamaları gereken şu soruları sormak yatar.

- Son günlerde başarılı olan ne yaptın?
- O dediğin şeyi başarılı kılan nedir?
- Onunla ilgili ne hissediyorsun?
- Bu başarıyı nasıl ve ne üzerine inşa ettin? (Gordon, 2007).

Liderliğin en önemli donanımlarından birisi de şüphesiz duyguların yönetilmesi anlamına gelebilecek duygusal zekâdır (IQ). Liderler sağlıklı ve normal durumda olan herkes gibi, öncelikli olarak duygularının farkında olmalı ve onların kendilerini nasıl etkilediğini anlamalıdır. Global liderlik denildiği zaman, düşünme açısından yeni ve çok daha geniş ufuklar anlaşılmalıdır (Rodan, 2004). Dünya sürekli değişim ve dönüşümle beraber hep hareket halindedir. Değişim önüne geçilemez bir şekilde devam ediyor. Günümüzün kurum ve kuruluşları kültürler arası çalışmalar, politik kriz ve kriz yönetimi, doğal felaketler konu alanlarında ortaya çıkabilecek her yeni duruma karşı en uygun vaziyeti alabilecek ve olası tedbirleri büyük bir öngörüyle önceden anlayıp önlem alabilme iradesini ortaya koymalıdır. İşte tüm bu süreçlerin yöneticisi olan global lider tipleridir. Stratejik düşünme, iletişim ve etkileşim kapasitesi, uygun çalışma ortamı hazırlama, kriz yönetimi, değişime ve ilerlemeye

açık olma, politik zekâ, etik liderlik, doğaçlama ve global düşünce yapısı günümüz liderinde olması beklenen yeterliklerdendir (Gordon, 2007).

Genel Liderlik Teorileri- Okulları ve Tanımları

Büyük Adam ve Özellik Okulu (Great Man and Trait School): Bunlar muhteşem kişisel liderlerdir (kahramanlık geleneği) ve kendi kişisel ve karakteristik yeterliklerini işe koşarak diğerlerinin başarılarını anlamaya çalışırlar (Stogdill, 1974).

Davranışsal veya Model Okul (Behavioral or Styles School): Buradaki liderlik tanımını, insan ve görev, uyum, öneri gibi değerler tanımlar ve aynı zamanda bu değerlerin farklı kombinezonları da belirleyici olabilir (Lewin *et al.*, 1939; Blake and Mouton, 1964, 1985).

Durumsal veya İçerik Okulu (Situational or Context School): Liderlerin daha dost canlısı veya görev yapma motivasyonu sağlayan veya daha fazla katılımcı ve otoriter olmaları için onların içerik temelli cevap ve gelen etkilere tepkilerinin önemine vurgu yapar (Hersey and Blanchard, 1969, 1974).

Olasılık veya Etkileşimli/Bağlam Okulu (Contingency or Interactionist School): Liderlerin etkilerinin, dönüşümlü olarak uygun liderlik stilleri gibi birçok faktörü ve durumsal/pozisyonla ilgili güç faktörünü etkilediğini belirtir (Fiedler, 1967; House and Mitchell, 1974; Barbour, 2008).

İşlem/Değişim veya Dönüşümcü Okul (Transactional/Change or Transformational School): dengeli ve uyumlu liderlik anlayışı, kâr-zarar ve fayda değişimi, kendi değerlerini değiştirerek geliştirmeyi ve paylaşılan ve üretilen değerleri bütün insanlığın hizmetine sunmayı öngören bir anlayışı temsil eder (Bass, 1974; Burns, 1978; Price, 2003).

Liderliği Etkileyen Faktörler

Günümüz liderlik anlayışları çerçevesinde bakıldığı zaman, liderliği şöyle veya böyle olması açısından etkileyen faktörler:

1. **Kapasite:** Zekâ, paylaşım, sözel imkânlar, orijinallik, adalet.
2. **Başarı:** Alimlik, bilgi, atletik başarı.
3. **Sorumluluk:** Bağlılık,
4. **Katılımcılık:** Aktivite, sosyallik, takım çalışması, uyum ve mizah.
5. **Statü:** Sosyo-ekonomik pozisyon, popülerlik.
6. **Pozisyon:** Statü, yetenekler/maharetler, ihtiyaçlar ve takipçilerin ilgileri, başarılı olmanın hedefleri-amaçları (Güven 2000).

Genel Liderlik Stilleri

Liderlik stilleri ile alakalı pek çok kuram ortaya atılmış ve farklı fikirler var olmuştur. Fakat bu fikirler ve kuramlar birbirinden hiçbir zaman ayrı olarak tutulmamış ve hep bir ortak düşünme olgusu varlığını sürdürmüştür (Canbolat, 2016).

Koçluk Antrenörlük Stili: Antrenör bir lider, işe başlar başlamaz takımında olanların güçlü ve zayıf yönlerini hemen tespit eder. Bunu yaparken takım üyelerinin motive edilmeleriyle zayıf yönlerinin güçlendirileceğini bilir. Böyle bir liderlik stilinde devamlı takım üyelerine geri bildirim verilerek desteklenirler ve cesaretlendirilirler. Çevrenin daha zenginleştirilmesi ve olumlu motivasyon önemlidir. Bu liderlik stili hem işverenler ve hem de çalışanlar için oldukça avantajlı bir stildir.

Vizyoner Liderlik Stili: Vizyoner liderlikte, ilerlemeyi ve gelişmeyi yönetebilen bir anlayış söz konusudur. Çalışanların yeni ve uzlaştırıcı fikirlerle motive edilmeleri, güçlü bir vizyon misyon yönetimiyle sorunlarla baş edebilen, doğrudan iletişim ve etkileşimle güven

YAZICI, A.G., Engin, M.Ç., Özdemir, K. (2020). Sporcuların bazı değişkenlere göre liderlik özelliklerinin analizi, 26-37.

kazanabilen liderlerin liderlik stildir. Çalışanlarının kendi içlerinden birisi olduğu imajını yaratmak önemlidir. Bu stile sahip liderler her durumda insanlara yardım ve destek olmaktan yanadır.

Hizmetçi Liderlik Stili: Bu tür liderlik stilinde, insanların tatmin edilmesi sonucunda onlardan istenebilecek her türlü görev ve sorumluluklarının yerine getirilmesi söz konusudur. İşçi ve çalışan memnuniyeti temel parametredir. Bu tür liderlik stili daha çok sanayi organizasyonları için verimlidir. İnsanların yeniden motive olmaları önemlidir.

Otokratik Liderlik Stili: Otoriter bir liderlik stildir. Sonuç ve uyum odaklıdır. Genelde kararlar tek başına alınır. Daha küçük gruplar etkin durumda olur. Askeri otorite örnek verilebilir.

Bırakınız Yapsınlar Bırakınız Geçsinler Stili: Otoriter liderlik stilinin tam olarak tersi durumundadır. Vizyon yoktur ve çalışanların yönetilmesinden ziyade başka projeler daha ön plândadır.

Demokratik Liderlik Stili: Bu liderlik stilini en iyi özetlemek için katılımcılıktan bahsetmek gerekir. Otokratik ve bırakınız geçsinler liderlik stillerinin ortası gibidir.

Hızlı Liderlik Stili: Bu stilde acelecilik vardır ve hemen sonuca ulaşılacak esastır. Bu tür liderler her zaman performansa odaklaşırlar.

Değişimci/Dönüşümcü Liderlik Stili: Bu liderlik stili koçluk stilinin benzeridir. Açık ve etkili iletişim önemlidir. Daha çok kurumsal hedefler ön plândadır.

İşlemsel Liderlik Stili: Bu tür bir liderlik stilinde, odaklanılan şey şüphesiz başarı ve performanstır. Pacedleadership liderlik stiline yanı hız temelli liderlik stiline benzer. Ortaya çıkarılacak iş yani sonuç önemlidir (URL, 2020).

Problem Cümlesi

Bu çalışmanın amacı; sporcuların liderlik anlayışlarının değerlendirilip belirlenen değişkenler boyutuyla incelenmesi ve karşılaştırılmasıdır. Belirlenen değişkenler; cinsiyet, yaş, doğum yeri, öğrenim durumu, el tercihi, spor branşı ve spor yapma amacı şeklindedir. Problem cümlesi: Sporcuların belirlenen değişkenler boyutuyla liderlik tutum ve özellikleri arasında anlamlı bir ilişki ve fark vardır? Şeklindedir.

Alt Problemler

1-Sporcuların liderlik tutum ve özellikleri arasında, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?

2-Sporcuların liderlik tutum ve özellikleri arasında, doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?

3-Sporcuların liderlik tutum ve özellikleri arasında, yaş değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?

3-Sporcuların liderlik tutum ve özellikleri arasında, öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?

4-Sporcuların liderlik tutum ve özellikleri arasında, el tercihi değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?

5-Sporcuların liderlik tutum ve özellikleri arasında, branş değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?

6-Sporcuların liderlik tutum ve özellikleri arasında, hangi amaçla spor yapıldığı değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli ve verilerin analizi başlıkları ele alınmıştır. Ayrıca çalışma için Atatürk Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu Eğitim Bilimleri Birim

Etik Kurulu Başkanlığı'ndan toplantı sayısı 07 ve 11 karar numarası ile 15.04.2020 tarihinde izinler alınmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma tarama ve ilişkisel modelde betimsel bir çalışmadır. Çalışma sonucunda veri toplama araçlarıyla ölçek de elde edilen veriler, belirlenen değişkenler çerçevesinde ilişkisel olarak incelenmiştir. Çünkü tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar, 1999).

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni beden ve spor eğitimi alan/almış sporculardır. Örneklem grubu ise kolaylama örnekleme yöntemi (Gratton, & Jones, 2010) ile belirlenen Atatürk Üniversitesi K.K. Eğitim Fakültesi Beden ve Spor Eğitimi Bölümü lisans öğrencileri ve sporla uğraşan lise mezunu veya lise öğrencileri arasından belirlenen sporculardır. 25 lise ve 42 lisans öğrencisidir. Bu katılımcı erkek öğrencilerden; 25'i şehirde 20'si ilçelerde ve 22'si ise büyük şehirde ikamet ediyorlar. Branş olarak, 49 katılımcı takım sporcusu, 18'i de bireysel sporcudur. Ayrıca katılımcıların 26'sı sporu para kazanmak için yapanlar, 9 katılımcı öğrenci her iki elini de kullanan, 31 sağlak, 27 solak öğrencilerdir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Davit R. Frew tarafından 1977 yılında geliştirilen Liderlik Tarzı Ölçek Formu kullanılmaya karar verilmiştir. Ölçek formunda 20 adet soru bulunmaktadır. Ölçekte elde edilecek verilerin değerlendirilmesi için belirlenen değişkenler; cinsiyet, kaçınıcı sınıf, doğum yeri, spor yapıp yapmama durumu ve spor branşı olmak üzere beş kategoridir. Ölçeğin güvenirlik ve geçerliği ile ilgili olarak ön ölçek uygulaması yapılmış olup %82,4 olarak belirlenmiştir. 5 seçenekten oluşan ölçeğin seçenekleri; 1-Kesinlikle Aynı Fikirdeyim, 2-Aynı Fikirdeyim, 3-Kararsızım, 4-Aynı Fikirde Değilim, 5-kesinlikle Aynı Fikirde Değilim şeklindedir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde cinsiyet, doğum yeri, yaş, öğrenim durumu, el tercihi, branş ve hangi amaçla spor yapıyor olma değişkenlerine göre aralarında anlamlı bir ilişki olup olmadığını saptamak için " k^2 (x^2)" analiz yöntemi uygulanmıştır. Katılımcıların sadece erkek sporculardan oluşması dolayısıyla cinsiyet değişkenine göre değerlendirilememiştir. Ayrıca bazı değişkenler arasında ilişki aranmıştır. Ölçek belirlenen katılımcılara uygulandıktan sonra elde edilen veriler SPSS paket programıyla değerlendirilerek yorum ve önerilerle desteklenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, sporcuların vermiş oldukları cevaplar neticesinde ölçekler yoluyla toplanan verilerden, elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen veriler bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

Tablo1.

Sporcuların Yaşları ile Liderlik Tipleri Karşılaştırılması

Değişken	Dağılım	Çok otokratik	Orta düzeyde otokratik	Karışık	Toplam
18 yaş ve altı	Sayı	6	10	3	19
	%	%31,6	%52,6	%15,8	%100,0
	Toplam	%9,0	%14,9	%4,5	%28,4
19 yaş ve üzeri	Sayı	18	19	11	48
	%	%37,5	%39,6	%22,9	%100,0
	Toplam	%26,9	%28,4	%16,4	%71,6
Toplam	Sayı	24	29	14	67
	%	%35,8	%43,3	20,9	%100,0

p: ,607

Tablo 1 incelendiğinde sporcuların yaşları ile liderlik tiplerinin karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Çıkan sonuçlar incelendiğinde çalışmaya katılan bireylerin ağırlıklı olarak orta düzeyde otokratik liderlik özelliği tipinde oldukları da gözlenmektedir.

Tablo 2.

Sporcuların Doğum Yerlerine Göre Liderlik Tipleri Karşılaştırılması

Değişken	Dağılım	Çok otokratik	Orta düzeyde otokratik	Karışık	Toplam
İlçe	Sayı	8	10	2	20
	%	%40,0	%50,0	%10,0	%100,0
	Toplam	%11,9	%14,9	%3,0	%29,9
Şehir	Sayı	5	12	8	25
	%	%20,0	%48,0	%32,0	%100,0
	Toplam	%7,5	%17,9	%11,9	%37,3
Büyükşehir	Sayı	11	7	4	22
	%	%50,0	%31,8	%18,2	%100,0
	Sayı	%16,4	%10,4	%6,0	%32,8
Toplam	Sayı	24	29	14	67
	%	%35,8	%43,3	%20,9	%100,0

p: ,148

Tablo 2 incelendiğinde sporcuların doğum yerlerine göre liderlik tiplerinin karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Çıkan sonuçlar incelendiğinde katılımcı bireylerin ağırlıklı olarak orta düzeyde otokratik liderlik özelliği tipinde oldukları da gözlenmektedir.

Tablo 3.

Sporcuların Öğrenim Durumları ile Liderlik Tipleri Karşılaştırılması

Değişken	Dağılım	Çok otokratik	Orta düzeyde otokratik	Karışık	Toplam
Lise	Sayı	7	14	4	25
	%	%28,0	%56,0	%16,0	%100,0
	Toplam	%10,4	%20,9	%6,0	%37,3
Üniversite	Sayı	17	15	10	42
	%	%40,5	%35,7	%23,8	%100,0
	Toplam	%25,4	%22,4	%14,9	%62,7
Toplam	Sayı	24	29	14	67
	%	%35,8	%43,3	%20,9	%100,0

p: ,269

Tablo 3'deki veriler incelendiğinde sporcuların öğrenim durumları ile liderlik tipleri üzerindeki ilişkiyi belirlemek için yapılan ki kare testinde k^2 değeri p:0,269 bulunmuş olup (p:0.05<0,269) anlamlılık düzeyine göre, istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Çıkan sonuçlar bakıldığında da lise ve üniversite öğrencilerinin ağırlıklı olarak orta düzeyde otokratik liderlik düzeyleri yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.

Sporcuların El Tercihleri ile Liderlik Tipleri Karşılaştırılması

Değişken	Dağılım	Çok otokratik	Orta düzeyde otokratik	Karışık	Toplam
Sağlak	Sayı	9	15	7	31
	%	%29,0	%48,4	%22,6	%100,0
	Toplam	%13,4	%22,4	%10,4	%46,3
Solak	Sayı	12	8	7	27
	%	%44,4	%29,6	%25,9	%100,0
	Toplam	%17,9	%11,9	%10,4	%40,3
Her ikiside	Sayı	3	6	0	9
	%	%33,3	%66,7	%0,0	%100,0
	Toplam	%4,5	%9,0	%0,0	%13,4
Toplam	Sayı	24	29	14	67
	%	%35,8	%43,3	%20,9	%100,0

p: ,222

Sporcuların el tercihleri ile liderlik tiplerinin karşılaştırılmasını belirlemek için yapılan ki kare testinde tablo 4'deki veriler incelendiğinde k^2 değeri p:0,222 bulunmuş olup (p:0.05<0.222) anlamlılık düzeyine göre, istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Buna karşın sonuçlara bakıldığında bireylerin ağırlıklı olarak orta düzeyde otokratik liderlik düzeyleri yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5.

Sporcuların Spor Branşları ile Liderlik Tipleri Karşılaştırılması

Değişken	Dağılım	Çok otokratik	Orta düzeyde otokratik	Karışık	Toplam
Takım sporu	Sayı	15	24	10	49
	%	%30,6	%49,0	%20,4	%100,0
	Toplam	%22,4	35,8%	14,9%	73,1%
Bireysel spor	Sayı	9	5	4	18
	%	%50,0	%27,8	%22,2	%100,0
	Toplam	%13,4	%7,5	%6,0	%26,9
Toplam	Sayı	24	29	14	67
	%	%35,8	%43,3	%20,9	%100,0

p: ,250

Sporcuların spor branşları ile liderlik tipleri üzerindeki ilişkinin karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Çıkan sonuçlar bakıldığında da takım spor ve bireysel spor branşların da öğrencilerin ağırlıklı olarak çok otokratik liderlik düzeyleri yüksek olduğu gözlenmektedir.

Tablo 6.

Sporcuların Hangi Amaçla Spor Yaptıkları ile Liderlik Tipleri Karşılaştırılması

Değişken	Dağılım	Çok otokratik	Orta düzeyde otokratik	Karışık	Toplam
Para kazanmak	Sayı	7	13	6	26
	%	%26,9	%50,0	%23,1	%100,0
	Toplam	%10,4	%19,4	%9,0	%38,8
Sağlık	Sayı	13	10	5	28
	%	%46,4	%35,7	%17,9	%100,0
	Toplam	%19,4	%14,9	%7,5	%41,8
Sosyal aktivite	Sayı	4	6	3	13
	%	%30,8	%46,2	%23,1	%100,0
	Sayı	%6,0	%9,0	%4,5	%19,4
Toplam	Sayı	24	29	14	67
	%	%35,8	%43,3	%20,9	%100,0

p: ,658

Sporcuların hangi amaçla spor yaptıkları ile liderlik tiplerinin karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Çıkan sonuçlar bakıldığında ağırlıklı olarak orta düzeyde otokratik liderlik düzeyleri yüksek olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular ile literatürde yapılan ya da yakın olan diğer çalışmalar karşılaştırılmıştır. Yapılan çalışmada sporcuların liderlik özelliklerinin; yaş, öğrenim durumları, spor branşı gibi bazı değişkenler boyutuyla incelenmiş ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Sporcuların yaş değişkenine göre liderlik anlayışları arasında

anamlı bir farka rastlanmamıştır. İstatistiksel işlem olan k^2 değeri $p=0,607$ olarak saptanmıştır. Bu değer “0.05” anlamlılık düzeyinde anlamsızdır. Çünkü; $p=0,607>0.05$. Çıkan sonuçlar incelendiğinde örnek bireylerin ağırlıklı olarak orta düzeyde otokratik liderlik özelliği tipinde oldukları da gözlenmektedir. Canbolat’ın (2016) yöneticilerin liderlik tarzlarına ilişkin çalışan algıları üzerine yaptığı çalışmasında yaşa göre anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bu bulgu çalışmamızla paralellik göstermemektedir.

Katılımcı sporcuların spor branşları ile liderlik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Çıkan sonuçlara tekrar bakıldığında ise, takım sporu ve bireysel spor branşlarının da öğrencilerin ağırlıklı olarak çok otokratik liderlik düzeylerine sahip oldukları söylenebilir. Eskiyecek, Bayazıt ve Sarı’nın (2015) sporcularda tercih edilen antrenör liderlik davranışlarının yaş, cinsiyet ve spor dalı açısından incelenmesi (Diyarbakır örneği) adlı çalışmada sporcuların spor dalı değişkenine göre demokratik, otokratik ve sosyal destek davranışlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu bulgular çalışmamızda spor branşına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediğinden dolayı çalışmamızı destekler niteliktedir.

Öğrenim durumları ile liderlik tipleri arasında anlamlılık düzeyine göre, istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Çıkan sonuçlar bakıldığında da diğer tablo değerlerinde olduğu gibi lise ve üniversite öğrencilerinin ağırlıklı olarak orta düzeyde otokratik liderlik düzeyleri yüksek olduğu görülmektedir.

Demir, Yılmaz ve Çevirgen’in (2010) liderlik yaklaşımları ve liderlik tarzlarına ilişkin bir araştırma adlı çalışmada iktisadi ve idari bilimlerinde ve mühendislik fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin öğrenim durumuna göre önderlik stili yüksek bulunmuştur. Bu bulgu çalışmamızı destekler nitelikte olup yine Çeyiz’in (2007) Adana ilinde futbol antrenörlüğü yapan bireylerin liderlik tarzlarının belirlenmesi adlı çalışmasında antrenörlerin eğitim durumları ile liderlik tarzları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu bulgu çalışmamızla paralellik göstermemektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Liderliği anlayabilmek için bu anlamda yapılan tanımlara bakmak gerekir. İşte bu çerçevede çok hızlı bir şekilde değişen dünyada hep yeni ve kompleks şeyler yapmak için insanlarla ve organizasyonlarla birlikte çalışmaktır denilirse yanlış olmaz. Hepimiz varlığı özünden önce gelen insan canlıları olarak, sürdürülebilir, değişim ve dönüşüme uyum gösterebilecek daha esnek yapılara ihtiyaç duyarız. Liderlik hangi durum ve pozisyonda olursa olsun, insanları karşı karşıya kaldıkları sorunlarını çözmek için akılcı yaklaşımlarla cesaretlendiren davranış biçimini sergilemektir. Liderlik hep otoriteye bağımlılık anlamına gelmez. İnsanların en zor problemlerinin üstesinden gelmeleri için, onları harekete geçirebilmektir. Liderlik hepimizin özünde saklı olarak vardır. Önemli olan işte o potansiyel enerjiyi açığa çıkarmak ve en zor görünen işlerin üstesinden gelebilmektir. Liderliğin anahtarı; yapacağınızı iyi analiz edip yeni sentezlemeler yapmak, gözden geçirmek, neden yaptığınızı anlamak ve anlatabilmek olarak düşünülebilir. Bunu etkileyebileceği düşünülen her parametre incelemek için anlamlı olacaktır. Sağlık ve solak olmakta bu çerçevede değerlendirilebilir.

Sporcuların el tercihleri ile liderlik tipleri üzerindeki ilişkiyi belirlemek için ki kare testi uygulanmış ve k^2 değeri $p:0.222$ düzeyinde bulunmuştur. Bu sonuca göre, $p:0.05$ anlamlılık düzeyinde aralarındaki fark anlamlı çıkmamış olup $p:0.05<0.222$ buna göre, istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Ancak sonuçlar yeniden analiz edildiğinde, katılımcı bireylerin ağırlıklı olarak orta düzeyde otokratik liderlik düzeyleri yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Doğum yeri değişkenine göre liderlik anlayışları arasında anlamlı farkın olup olmadığına bakıldığında, anlamlı bir farkın olmadığı anlaşılmıştır. Yapılan ki kare testinde k^2 değeri $p=0.148$ bulunmuş olup $p: 0.05$ anlamlılık düzeyine göre, $p=0.148>0.05$ anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Çıkan sonuçlar incelendiğinde katılımcı bireylerin ağırlıklı olarak orta

YAZICI, A.G., Engin, M.Ç., Özdemir, K. (2020). Sporcuların bazı değişkenlere göre liderlik özelliklerinin analizi, 26-37.

düzye otokratik liderlik tipinde oldukları gözlenmektedir.

Sporcuların hangi amaçla spor yaptıklarının liderlik tipleri üzerindeki etkisini belirlemek için yapılan ki kare testindeki k^2 değeri $p:0.658$ bulunmuş olup $p:0.05$ anlamlılık düzeyine göre $p<0.658$ olduğundan aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Çıkan sonuçlar bakıldığında ağırlıklı olarak orta düzeyde otokratik liderlik düzeyleri daha yüksek olduğu düşünülebilir.

Bu sonuçlara göre ortaya anlamlı bir farkın çıkmamış oluşunu daha çok kültürel yapı içerisinde görmek gerekir. Diğer yandan, otokratik liderlik anlayışının baskın olmasını ise yine geleneksel aile yapısıyla ilişkilendirmek mantıklı olabilir.

Günümüz dünyasının küresel sorunlarının üstesinden gelebilecek esnek ve vizyoner liderlik anlayışlarına ihtiyaç vardır. Dolayısıyla bu konu üzerinde yapılacak çalışmalar belki de yeni liderlik anlayışlarının geliştirilmesine kapı aralayacaklardır.

Çağımızın en temel kriz üretme potansiyeli taşıyan alanlardan birisinin de insan kaynakları yönetimi alanıdır. İnsan kaynaklarının iyi veya kötü yönetilmesinin getireceği kâr ve zarar hesaplamaları sürekli yapıyor. Günümüz dünyası bu manada açık bir laboratuvardır. Bugün insanlık olarak karşı karşıya kaldığımız küresel salgın (pandemi) karşısında ülkelerin ortaya koyduğu yönetim anlayışlarını karşılaştırma imkânına sahibiz. Bu manada Çin, İtalya, İran ve Türkiye örnekleri üzerinde durulabilir.

Katkı Beyanı Oranı: Birinci yazar çalışmayı tasarlamıştır, ikinci yazar verileri toplayıp analizlerini gerçekleştirmiştir. Üçüncü yazar ise elde edilen verileri kullanarak makale yazımını gerçekleştirmiştir.

KAYNAKLAR

- Barbour, J.D. (2008). *Contingency theories*. In: Marturano, A. & Gosling, J. (eds.) *Leadership: the key concepts*. London: Routledge, pp. 25-29.
- Bass, B.M. (1974). *Bass and Stogdill's handbook of leadership: theory research and managerial application*. New York: Free Press.
- Blake, R.R. and Mouton, J.S. (1964). *The managerial grid*. Houston, TX: Gulf.
- Blake, R.R. and Mouton, J.S. (1985). *The managerial grid, III*. Houston, TX: Gulf.
- Burns, J.M. (1978). *Leadership*. New York. Harper & Row.
- Canbolat, G.S. (2016). *Yöneticilerin liderlik tarzlarına ilişkin çalışan algıları, çedaş grup şirketleri örneği (çorumgaz, sürmeligaz, kargaz)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hitit Üniversitesi, Çorum.
- Demir, C., Yılmaz, M.K. ve Çevirgen, A. (2010) Liderlik yaklaşımları ve liderlik tarzlarına ilişkin bir araştırma, *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 1, 129-152.
- Eskiyecek C.G., Bayazıt B. ve Sarı, İ. (2015). Sporcularda tercih edilen antrenör liderlik davranışlarının yaş, cinsiyet ve spor dalı açısından incelenmesi (Diyarbakır örneği). *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 34.
- Fiedler, F.E. (1967). *A theory of leadership effectiveness*. New York: McGraw-Hill.
- Güven, T. (2000). *Vizyoner liderlik ve takım oluşturmada liderin vizyonunun rolü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gordon, M. (2007). *Leadership: a guide to developing enlightened leadership – 26 lessons from A to Z*. Horsham: Roffey Institute, (electronic resource), Libraries Australia.
- Gratton, C., and Jones, I. (2010). *Research methods for sports studies*. UK: Routledge.
- Goleman, D. (1999). *Duygusal zekâ*. Varlık Yayınları, İstanbul, s.193.
- Hersey, P. and Blanchard, K.H. (1969). Life cycle theory of leadership. *Training and Development Journal*, 23, 26-33.
- Hersey, P. and Blanchard, K.H. (1974). So you want to know your leadership style? *Training*

- and Development Journal*, 28, 22-37.
- House, R.J. and Mitchell, T.R. (1974). A path-goal theory of leader effectiveness. *Journal of Contemporary Business*, 3, 81-97.
- Karasar, N. (1999) *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Lewin, K., Lippitt, R. and White, R. (1939). Patterns of aggressive behavior in experimentally created social climates. *Journal of Social Psychology*, 271–301.
- Price, T.L. (2003). The ethics of authentic transformational leadership. *The Leadership Quarterly*, 14, 67-81.
- Rodan, G. (2004). *Transparency and authoritarian rule in Southeast Asia*. Singapore and Malaysia. RoutledgeCurzon, Taylor & Francis Group, London and Newyork.
- Stogdill, M.R. (1974). *Handbook of leadership: a survey of theory and research*. Free Press. English.
- Url. (2020). <https://www.coursehero.com/file/30356453/final-leadership-composite-report-with-references-26-06-17pdf/> Erişim Tarihi: 02.02.2020.
- Weick, K., and Roberts, K. (1993). Collective mind in organizations heedful interrelating on flight decks. *Administrative Science Quarterly*, 357-381.

Extended Abstract

In health profession, it is defined that more effective leadership perception is also important and meaningful. At the beginning of 20th century, it may be accepted that this matter has begun to be understood clearly during the humanity has been facing many global and social problems. Nowadays, the understanding of leadership is also different from personal and charismatic leadership perception because of having a traditional basement. When we reviewed the leadership concept historically, it is possible to say that the leadership generally known is a kind of gained/learned skill; on the other hand, it is seen as continuing this ability institutionally. Leadership understanding has begun to integrate in education and teaching process. In other words, a global leader of the global world must have some abilities and competences to have opportunities for some new and more creative leaders be a team constructionist by encouraging them in terms of having strategic and creative ideas, having an idea and willing to be a party of honesty and justice, activating others.

One of the most important equipment of leadership is emotional intelligence, which can undoubtedly mean managing emotions. Leaders, as physically and psychologically healthy individuals, should be aware of their feelings and understand how they affect them. When it comes to global leadership, new and much more broader horizons should be understood in terms of thinking. The world is always on the move, with constant change and transformation; change continues unavoidably. Today's institutions and organizations should demonstrate the will to take the most appropriate action against any emerging situation that may arise in the fields of intercultural studies, political crisis and crisis management, natural disasters, and to understand and take precautions with a great foresight, which is the global leader type as the manager of all these processes. Strategic thinking, communication and interaction capacity, preparing a suitable working environment, crisis management, being open to change and progress, political intelligence, ethical leadership, improvisation and global thinking are among the competencies today's leaders are expected to have.

When viewed within the framework of today's leadership understandings, the factors

that affect leadership in terms of whether or not an individual has:

1. Capacity: Intelligence, sharing, verbal possibilities, originality, justice.
2. Success: Wisdom, knowledge. athletic success.
3. Responsibility: Commitment.
4. Participation: Activity, sociability, teamwork, harmony and humor.
5. Status: Socio-economic position, popularity.
6. Position: Status, skills / skills, needs and followers' interests, goals and objectives of success.

This study has the potential to contribute to the field in terms of this perspective and the determined purpose. Flexible and visionary leadership approaches are needed to overcome the global problems of today's world. Therefore, studies on this subject will perhaps open the door to the development of new leadership approaches. One of the areas with the potential to cause the most basic crisis of our time is the human resources management area.

In 1830s, the leadership theories were formed and designed by authorities because they were the most effective power. For example, "Big Man Theory" implied that real leader was born not made. But, in the following years, this understanding began to change and the leaders' characters were thought to be more important defining factors. After that, another leadership theory began to appear; it was "Trait" theory. This theory depended on competences of leaders; these competences were individual capacity, problem solving ability, responsibility understanding, participation, social status, and its roles. But, it must be known that there are many other features to be meaningful. So, it is not easy to define a leader by using a few known parameters. Today's leadership understanding is a continuous process changing according to the social's needs. It must be accepted that teachers are global and charismatic leaders to control, manage and quite learning. The leadership subject has a worldwide importance. Because many area experts have been busy with studying on this subject. In this study one of the defined variables was right and left-handed athletes' leadership understandings. According to this variable there weren't any meaningful difference between the right and left-handed athletes' leadership understandings. Neurology doctor, Dr. Mehmet Yavuz explained in his researches that left hemisphere of human brain acted logically and right hemisphere acted promptly and hastily. The other variables were also important to define the athletes' leadership understandings. They were place of birth, age, education level, branch, and sporting aim. The data handed were analyzed by using " χ^2 (x^2)" analyzing method. As a result of this study, according to the general results and data handed there wasn't a meaningful difference between the two groups' leadership understandings according to the defined variables.